

Gemeenschappen Brokopondo nog steeds gekwetst en onzeker na overstromingen 2022

Hoewel marron gemeenschappen slechts een minimale bijdrage leveren aan klimaatverandering, behoren zij soms tot de zwaarst getroffen mensen door de gevolgen hiervan. Vanaf maart 2022 kwamen ongeveer 200 huishoudens verspreid over een aantal dorpen in het district Brokopondo onder water te staan. Scholen, poliklinieken en recreatieoordn lagen soms tot het dak onder water. Dorpelingen raakten kostbare bezittingen kwijt, ondernemers leden enorme schade, leerlingen raakten weken verstoken van onderwijs en met de vernietiging van kostgronden werd voedselvoorziening een probleem, terwijl de hygiënische situatie een gevaar vormde voor de gezondheidszorg. De oorzaak: het openen van de spuikleppen van de Afobakadam door Staatsolie. De reden hiervoor was dat door aanhoudende regens in de maanden daarvoor het water in het stuwmeer sneller was gestegen en de dam hierdoor onder druk is komen te staan. Een jaar later ligt de gebeurtenis nog vers in het geheugen. Ronny Asabina, kapitein van het dorp Marshallkreek, geeft toe dat in de harten van de bewoners nog diepgewortelde pijn schuilt.

Naast humanitaire hulp van verschillende organisaties, werd door Staatsolie een bedrag van SRD 6.000 beschikbaar gesteld aan degenen wier huizen drie lange maanden onafgebroken onder water stonden om de woningen schoon te maken. Huishoudens die te kampen hadden met verlies van inboedel, ontvingen SRD 25.000 per huishouden. Voor de rest van de getroffen blijft de weg naar vergoeding een persoonlijke zoektocht. Asabina deelt mee dat de regering in die periode niet alleen het district Brokopondo, maar ook zeven andere districten tot rampgebied verklaarde. Echter, de hulp die het buitenland bood, ruim USD 400.000, bereikte de gemeenschap nauwelijks. De middelen vonden elders hun bestemming, en de bewoners wachten nog steeds op compensatie.

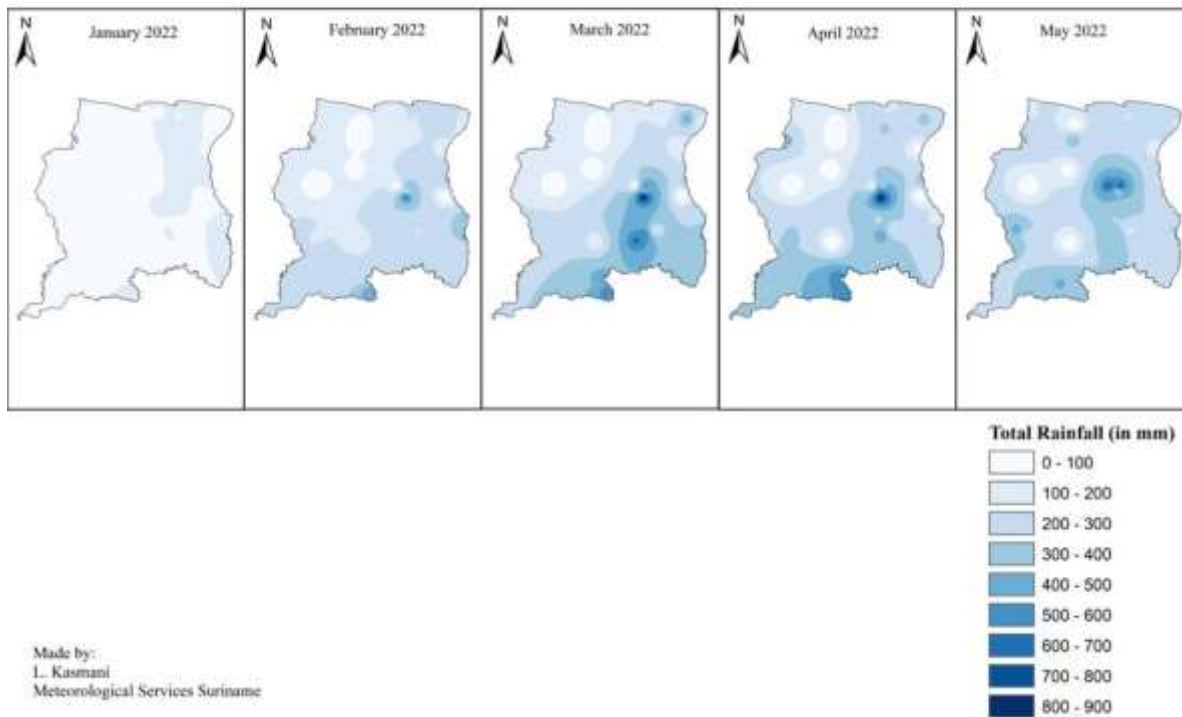
De voorgestelde SRD 3.500 compensatie voor zes maanden werd niet uitgekeerd, noch de SRD 50.000 per hectare voor landbouwers. Ook andere ondernemers, zoals touroperators en huisverhuurders langs de rivier, werden over het hoofd gezien. “Dit alles stuit op sociale uitsluiting en discriminatie, want bij een dergelijke situatie in de districten Saramacca en Nickerie zijn de ondernemers deels gecompenseerd”, zegt Asabina. Verzilte bodems in kostgronden belemmeren volgens hem de groei van gewassen, zorgen voor misoogsten en angst om nieuwe kostgronden langs de rivier aan te leggen. In het binnenland zijn er veel eenoudergezinnen. “Vrouwen die voor hun gezin zorgen door te planten en oogsten te verkopen, zien hun toekomst onzeker worden. Dit leidt tot ontwrichting op sociaal, economisch en financieel vlak”, onderstreept Asabina.

Klimaatverandering en Dambeheer

Eddy Fränkel, Deputy Director Power & Sustainable Energy bij Staatsolie N.V., zegt dat klimaatverandering kan leiden tot extremen in neerslag of droogte en verstoring van de seizoenen (droge tijd, regentijd) die we in Suriname kennen. In geval van extreme neerslag

wanneer men dat niet verwacht en een hoge waterstand in het stuwmeer, zal er intensief moeten worden gespuid om te voorkomen dat het water over de dam heen stroomt. Bij het stromen van water over de dam, zou deze bezwijken. Dit zou leiden tot een nationale ramp. Fränkel geeft aan dat als gevolg van klimaatverandering er in 2022 in de droge tijd vijf keer meer regen is gevallen in vergelijking met een regentijd met als gevolg de noodzaak om te spuien. Meteoroloog Lorenzo Kasmani vertelt dat de periode februari tot midden april in Suriname wordt gekwalificeerd als de kleine droge tijd. “Normaliter krijgen we niet zoveel neerslag als wat we hebben gehad in 2022. Het was een extreem La Niña jaar”, stelt Kasmani. Metingen van de stations in Cayana, Djoemoe en Laduani geven de extremen aan.

Total Precipitation January - May 2022

Station	Januari	Februari	Maart	April	Mei
<u>Cayana</u>	98.6	269.3	450.7	275.3	294.9
<u>Djoemoe</u>	178.9	618.9	904.5	889.2	396.5
<u>Laduani</u>	189.4	362.2	529.0	352.2	715.5

Bron: Meteorologische Dienst Suriname

Om overstromingen te voorkomen als gevolg van intensief spuien is Staatsolie nu overgegaan tot conservatief beheer van het reservoir. Dit houdt in dat er preventief water wordt gespuid,

waardoor er voldoende opslagcapaciteit is in het stuwmeer om eventuele extreme neerslag op te vangen. Deze maatregel werd toegepast van december 2022 tot en met februari 2023 in anticipatie op een herhaling van de extreme regenval van 2022, maar nu in de kleine droge tijd van 2023. Fränkel benadrukt dat vanwege de grilligheid van de natuur, het conservatief beheer geen garantie biedt dat er niet nooit intensief gespuid hoeft te worden en dat dorpen weer onderlopen. Echter Staatsolie heeft onlangs een power purchase agreement aangeboden aan de overheid waarin ook een fonds voor onvoorziene gebeurtenissen is opgenomen. Uit deze middelen zullen bewoners tegemoetgekomen worden die in de toekomst schade en verlies kunnen lijden als gevolg van overstromingen. Dit is bedoeld als een tijdelijke oplossing, in afwachting van de bouw van nieuwe huizen op hoger gelegen grond.

Verhuizen naar hoger gelegen gebieden

Fränkel wijst erop dat in de loop der jaren mensen steeds dicht bij de rivier zijn gaan bouwen, in tegenstelling tot 1964 toen de dam in gebruik werd genomen. De transmigratiedorpen werden toen met huizen op hoger gelegen grond gebouwd. Deze woningen bleven droog tijdens de overstromingen, terwijl de nieuwe woningen onder water kwamen te staan. Fränkel bekritiseert opeenvolgende overheden voor het ontbreken van ruimtelijke ordening in de dorpen. Als oplossing voor het probleem van wateroverlast noemt de regering het verhuizen van de mensen naar hoger gelegen gebieden. Echter zegt Asabina dat de regering hiervoor nog niet de benodigde voorzorgsmaatregelen en randvoorwaarden heeft getroffen. Verhuizen naar hoger gelegen gebieden is een grote stap die niet genomen kan worden zonder de juiste voorzieningen. De overheid moet volgens hem actief betrokken zijn bij het vinden van geschikte gebieden en het bieden van de nodige infrastructuur. “Als iemand uit het dorp moet vertrekken, dienen essentiële faciliteiten zoals water, elektriciteit, communicatie, scholen, en meer beschikbaar te zijn op de nieuwe locatie”, zegt Asabina.

Fränkel geeft aan dat het streven van Staatsolie is om bewoners van huizen dicht bij de rivier een vervangend huis op hoge grond te krijgen en dat er regels komen die het bouwen op laaggelegen grond in de toekomst verhinderen. Het resultaat zal zijn dat er geen huizen meer onderlopen bij intensief spuien. Op dit moment is er nog geen specifiek plan voor infrastructuurverbeteringen door Staatsolie. Echter, uit de eerder genoemde fonds uit de power purchase agreement zouden mogelijke verbeteringen aan de infrastructuur kunnen worden gefinancierd, met als doel de gemeenschappen op hoger gelegen grond te brengen en veiliger te maken. De realisatie hiervan vereist echter de steun en het begrip van de betrokken gemeenschappen, evenals de medewerking van het traditionele gezag.

Opbouw van Veerkracht

Klimaatverandering vormt wereldwijd een urgente kwestie, en de bewoners van Brokopondo ondervinden hier direct de gevolgen van. “Een aanzienlijk deel van de gemeenschap is afhankelijk van kostgronden, maar door de veranderende klimaatomstandigheden zal de oogst afnemen en de voedselzekerheid in gevaar komen”, zegt Asabina. Hij geeft aan dat de bewoners

vanwege de sterke afhankelijkheid van de natuurlijke omgeving, ook direct de impact van de klimaatverandering op de flora en fauna ondervinden. Daarnaast zijn er langs de rivier diverse toeristische bestemmingen. Bij een te hoge waterpeil door overstroming, betekent dit dat de broodwinning van velen in gevaar komt, omdat er minder toeristen zullen komen. "Hoewel de bewoners van Brokopondo veerkrachtig zijn en bekend zijn met overlevingsstrategieën, slinken de kansen door de snel veranderende omstandigheden." Het is cruciaal dat de centrale overheid zich inzet voor adequate voorlichting aan de bewoners. Zij dienen te worden geïnformeerd over hoe zij zich kunnen voorbereiden en hoe hun voortbestaan te waarborgen", meent Asabina.

Kolonel Jerry Slijngaard van het Nationaal Coördinatie Centrum voor Rampenbeheersing (NCCR) zegt dat om gemeenschappen weerbaar te maken het NCCR samen met de United Nations Development Programme (UNDP), de Global Climate Challenge Alliance + fase 2 (GCCA+) en het United Nations Populations Fund (UNFPA) in alle districten trainingen heeft verzorgd in rampenbeheersing technieken, specifiek gericht op gender responsieve klimaatadaptatie en rampen risicobeheer. "We leren de mensen wat klimaatverandering is, wat ze moeten doen, wat de gevaren zijn, hoe ze het moeten herkennen. Het doel van deze trainingen is om de gemeenschap voor te bereiden op mogelijke rampen", zegt Slijngaard.

Op dit moment voert Staatsolie in de dorpen geen informatiecampagne uit over klimaatverandering. Wel is een consultant ingeschakeld om een sociaal onderzoek uit te voeren, waarbij een communicatie- en noodhulpplan zal worden ontwikkeld. Fränkel benadrukt hierbij het belang van educatie voor de schoolgaande jeugd, met inbegrip van hoe waterkracht werkt, waarom het soms nodig is om te spuien en waarom sommige huishoudens onder water kwamen te staan.

Priscilla Misiekaba-Kia

Dit artikel is gepubliceerd met de steun van de Caribbean Climate Justice Fellowship, een partnerschap tussen Climate Tracker en Open Society Foundations.